

Rapport

EERSTE OORDEEL REGEERAKKOORD RUTTE III

Het eerste oordeel

11 oktober 2017

I&O Research, 11 oktober 2017

Tevredenheid met Rutte III: kiezers reageren afwachtend

- Het kabinet Rutte III is door ruim een derde (38%) van de Nederlandse kiezers met tevredenheid ontvangen. Bijna de helft (48%) is ontevreden met het kabinet van VVD, CDA, D66 en ChristenUnie en 14% weet het (nog) niet.

Regeerakkoord: D66-kiezers afwachtend, CDA-kiezers kritisch

- Een kwart (23%) van de kiezers reageert positief op het nieuwe regeerakkoord, een derde (35%) neutraal, eveneens een derde (33%) negatief en 9% weet het niet.
- Het meest positief oordelen kiezers die in maart stemden op de ChristenUnie, gevolgd door die van VVD en CDA. De kiezers van D66 kiezen vooralsnog een middenpositie.
- Van de kiezers van de oppositiepartijen zijn de PVV-, FvD- en SP-stemmers het meest kritisch, gevolgd door kiezers van 50 Plus, GroenLinks en PvdA.

Vooraf ChristenUnie-kiezers tevreden over onderhandelingsresultaat

- Met de stelling 'De partij waarop ik heb gestemd, heeft voldoende punten uit haar verkiezingsprogramma gerealiseerd in het regeerakkoord', gesteld aan de kiezers van de coalitiepartijen, zijn vooral Christenunie- en VVD-kiezers het eens.
- CDA- en D66-kiezers houden ook hier een ruimere slag om de arm.

Vooraf verhoging van lage btw-tarief van 6 naar 9 procent valt verkeerd

We legden 28 maatregelen van Rutte III voor.

Sociaal economisch

- Het meest negatief is men over de *verhoging van het lage btw-tarief van 6 naar 9 procent*. Acht op de tien zijn hier negatief over; van SP- (93% negatief) tot VVD-kiezer (63%) valt deze maatregel verkeerd.
- Eveneens kritisch is men over de *Verlaging van de winstbelasting voor bedrijven*. Vooral de VVD-achterban is hier enthousiast over.
- (Zeer) positief is men over de *Salarisverhoging voor leraren in het basisonderwijs*, de *Verlaging van de inkomstenbelasting* en de *bevriezing van het eigen risico op 385 euro*.

Immigratie

- Een zeer ruime meerderheid van de kiezers is positief over de maatregel om *teruggekeerde jihadgangers langer vast te houden*.
- Over de *Nieuwe 'vluchtelingendeals' met landen rond Middellandse Zee* is slechts 43% positief.

Klimaat

- De klimaatmaatregelen van Rutte III vallen goed. Zowel het *vastleggen van de milieudoelen in een bindende klimaatwet* als het *sluiten van de kolencentrales worden positief ontvangen*.

Burgerzin, ethisch en wetteelt

- De *Invoering van vrijwillige maatschappelijke dienstplicht voor jongeren* valt opvallend goed (58%).
- De helft van de kiezers (51%) is positief over de *Proef met legale wetteelt in zes à tien gemeenten*. Kiezers van D66, GL en PvdA zijn enthousiast, kiezers van CU en SGP beduidend minder.
- Vooral D66- en PvdA-kiezers zijn positief over *Het selecteren van embryo's op geslacht bij erfelijke ziekten*. CU-kiezers en SGP-kiezers oordelen afwijzend.

- Maar één op de zes kiezers ziet iets in het *beperken van geslachtsregistratie door de overheid*. Voorstanders vinden we (enigszins) bij GL, D66 en PvdA.

Buitenland

- Zeven op de tien kiezers vinden het goed dat er *extra geld (1,5 miljard) naar defensie* gaat. Vooral SGP-, VVD-, CDA- en CU-kiezers zijn hier positief over. Relatief negatief zijn kiezers van GL, SP en PvdD.
- *De 1,75 miljard euro extra voor ontwikkelingssamenwerking* wordt minder positief (30%) ontvangen. Kiezers van PvdA, GL en CU zijn positief.

Verantwoording

Dit blijkt uit landelijk representatief onderzoek van I&O Research onder 1.370 Nederlanders van 18 jaar en ouder. Het onderzoek werd uitgevoerd van dinsdag 10 tot woensdagochtend 11 oktober 2017. De resultaten zijn gewogen op geslacht, leeftijd, regio, opleidingsniveau en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in maart 2017.

Meer informatie

Peter Kanne, 06-31943707

Laurens Klein Kranenburg, 053-4825025

*Overname uit deze publicatie is alleen toegestaan met expliciete vermelding van **I&O Research** als bron.*

I&O Research oktober 2017

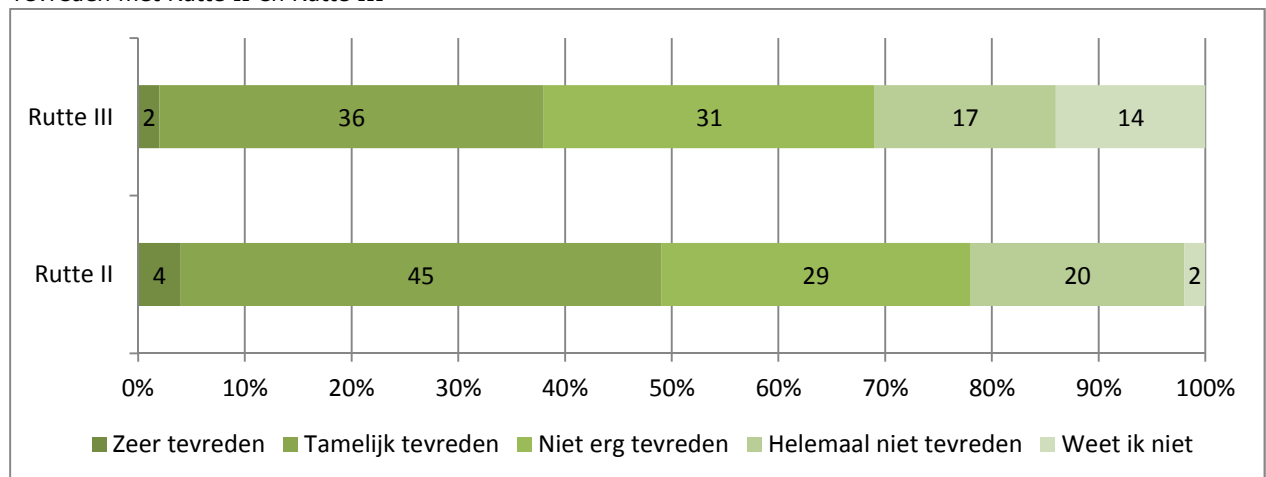
Tevredenheid met Rutte III: kiezers reageren afwachtend

Het kabinet Rutte III is nog niet door alle Nederlandse kiezers juichend ontvangen. Ruim een derde (38%) zegt in het algemeen tevreden te zijn met het nieuwe kabinet, Rutte III, van VVD, CDA, D66 en ChristenUnie. Bijna de helft (48%) is daar ontevreden mee en 14% weet het (nog) niet.

Hoewel de kiezers de afgelopen jaren kritisch waren over Rutte II (in oktober 2016 was 44% tevreden over Rutte II en 53% ontevreden), is men – nu terugkijkend – over het vorige kabinet positiever: 49% zegt daar nu tevreden over te zijn en eveneens 49% is ontevreden. Kiezers die in maart op de VVD hebben gestemd, zijn het meest positief (87%) over de prestaties van Rutte II. Ook kiezers van de PvdA, D66, ChristenUnie en CDA zijn in meerderheid tevreden. Het minst positief is men aan de flanken: PVV (8%), Forum voor Democratie (12%), SP (14%) en 50 Plus (19%).

Figuur 1

Tevreden met Rutte II en Rutte III

Bron: I&O Research, 11 oktober 2017

Regeerakkoord: D66-kiezers afwachtend, CDA-kiezers kritisch

Van alle kiezers had op het moment van bevraging 58% zich inhoudelijk al kunnen verdiepen in het regeerakkoord van Rutte III. Ruim een derde (37%) had iets gehoord, gezien of gelezen over het regeerakkoord maar zegt inhoudelijk nog niet (goed) op de hoogte te zijn en 5% had er niets van meegekregen. Een kwart (23%) van de kiezers reageert positief op het regeerakkoord, een derde (35%) oordeelt neutraal, eveneens een derde (33%) negatief en 9% weet het niet.

Het meest positief oordelen kiezers die in maart stemden op de ChristenUnie (47% positief, slechts 2% oordeelt negatief), gevolgd door die van VVD (41%, 14%) en CDA (42%, 20%). De kiezers van D66 kiezen vooralsnog een middenpositie: 35% oordeelt positief, 10% negatief, 41% neutraal en 14% zegt het nog niet te weten.

Van de kiezers van de oppositiepartijen zijn de PVV- (73% oordeelt negatief), FvD- (62% negatief) en SP-stemmers (60%) het meest kritisch, gevolgd door kiezers van 50 Plus (54%), GroenLinks (43% negatief, 10% positief) en PvdA (30% negatief, 17% positief).

Tabel 1

Hoe positief of negatief bent over het regeerakkoord van het nieuwe kabinet van VVD, CDA, D66 en ChristenUnie? (eens/neutral/oneens, naar partij TK2017)¹

	TO-TAAL	VVD	PVV	CDA	D66	GL	SP	PVDA	CU	PVDD	50+	SGP	FVD
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Positief	23	41	0	42	34	10	2	17	47	3	6	41	6
Neutraal	35	40	17	34	41	36	30	45	46	44	32	41	20
negatief	33	14	73	20	10	43	60	30	2	36	54	11	62
Weet ik niet	9	5	11	4	14	11	8	9	5	17	8	8	12
TOTAAL	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Bron: I&O Research, 11 oktober 2017

Vooraf ChristenUnie-kiezers tevreden over onderhandelingsresultaat

Met de stelling 'De partij waarop ik heb gestemd, heeft voldoende punten uit haar verkiezingsprogramma gerealiseerd in het regeerakkoord', gesteld aan de kiezers van de coalitiepartijen, zijn vooral Christenunie- (53%) en VVD-kiezers (48%) het eens. CDA- en D66-kiezers houden ook hier een ruimere slag om de arm.

Tabel 2

De partij waarop ik heb gestemd, heeft voldoende punten uit haar verkiezingsprogramma gerealiseerd in het regeerakkoord. (eens/neutral/oneens, naar partij TK2017)

	CU	VVD	CDA	D66
Eens	53%	48%	35%	33%
Neutraal	25%	24%	34%	35%
Oneens	7%	14%	8%	13%
Weet ik niet	15%	13%	23%	19%
TOTAAL	100%	100%	100%	100%

Bron: I&O Research, 11 oktober 2017

¹ Voor SGP 27 waarnemingen, FvD 23 waarnemingen. Deze uitkomsten zijn indicatief

Verhoging van lage btw-tarief van 6 naar 9 procent valt verkeerd

(Zie tabel 2)

Immigratie

Een zeer ruime meerderheid van de kiezers (85%) is positief over de maatregel om *teruggekeerde jihadgangers langer vast te houden*. Kiezers van alle partijen zijn hier in ruime meerderheid positief over. Over de *Nieuwe 'vluchtelingendeals' met landen rond Middellandse Zee* is slechts 43% positief. Zowel kiezers van de PVV als GroenLinks oordelen hier niet positief op, we mogen aannemen om verschillende redenen.

Sociaal economisch

(Zeer) positief is men over de *Salarisverhoging voor leraren in het basisonderwijs*, de *Verlaging van de inkomstenbelasting*, *Bevriezing van het eigen risico op 385 euro*.

De omslag ligt bij de *Verlaging van de winstbelasting voor bedrijven*: hier zijn evenveel kiezers positief als negatief over. Vooral de VVD-achterban is enthousiast. Kiezers van CDA, D66 en CU per saldo ook. Het meest negatief zijn kiezers van GL en SP.

Per saldo negatief is men over *De versnelde afbouw van de hypotheekrenteaftrek vanaf 2020*. Van de VVD-kiezers is 43% negatief, 23% positief. Onder kiezers van de andere coalitiepartijen is dat fiftyfifty. Nog kritischer is men over het *Afschaffen aftrek voor huiseigenaren afgeloste/ kleine hypotheek (wet-Hillen)*. VVD- (59% negatief), CDA- (60%), D66- (45%) als CU-kiezers (48%) zijn per saldo negatief. Het meest negatief is men over de maatregel *Verhoging van lage btw-tarief van 6 naar 9 procent (boodschappen)*. Acht op de tien zijn hier negatief over, van SP- (93% negatief) tot VVD-kiezer (63%) valt deze maatregel verkeerd.

Klimaat

De klimaatmaatregelen van Rutte III vallen goed. *Zowel het Vastleggen van de milieudoelen in een bindende klimaatwet: 49% minder CO2-uitstoot in 2030 dan in 1990* als het *sluiten van de kolencentrales* worden door zes op de tien positief ontvangen. Zowel kiezers van de coalitiepartijen (D66 en CU: 84% positief, VVD: 66%, CDA: 64% positief) als de oppositiepartijen (PvdA: 73%, GL: 72%) oordelen positief over de klimaatwet. Alleen PVV-stemmers zijn per saldo negatief.

Burgerzin, ethisch en wietteelt

De *Invoering van vrijwillige maatschappelijke dienstplicht voor jongeren* valt opvallend goed (58%). Vooral kiezers van CDA, SGP, VVD en FvD zijn enthousiast.

De helft van de kiezers (51%) is positief over de *Proef met legale wietteelt in zes à tien gemeenten*. Kiezers van D66, GL en PvdA zijn enthousiast (70 tot 74% positief), kiezers van CU (18% positief, 40% negatief) en SGP (3%, 72%) beduidend minder. Vooral D66-kiezers (53%) en PvdA-kiezers (54%) zijn positief over *Het selecteren van embryo's op geslacht bij erfelijke ziekten*. CU-kiezers (57% negatief) en SGP-kiezers (87% negatief) oordelen afwijzend.

Maar één op de zes kiezers ziet iets in het *Zoveel mogelijk beperken van geslachtsregistratie door de overheid*, deze vinden we vooral bij GL (36%) en D66 en PvdA (26% positief).

Buitenland

Zeven op de tien kiezers vinden het goed dat er *Extra geld (1,5 miljard) naar defensie* gaat. Vooral SGP-, VVD, CDA en CU-kiezers zijn hier positief over (80% of meer). Relatief negatief zijn kiezers van GL, SP en PvdD (een vijfde tot een kwart is negatief, rond de helft positief).

De 1,75 miljard euro extra voor ontwikkelingssamenwerking wordt minder positief (30%) ontvangen. Kiezers van PvdA, GL en CU zijn positief.

Tabel 2. 28 maatregelen voorgelegd

	POSITIEF	NEUTRAAL	NEGATIEF	WEET NIET	TOTAAL
	%	%	%	%	%
Wet om teruggekeerde jihadgangers langer vast te houden	85	8	3	4	100
Salarisverhoging voor leraren in het basisonderwijs	77	16	5	2	100
Verlaging van de inkomstenbelasting	76	17	5	2	100
Extra geld (1,5 miljard) voor defensie	69	19	10	1	100
Verhoging belastingvrij deel vermogensbelasting van 25.000- 30.000 euro	66	20	10	5	100
Verlaging van collegegeld in eerste jaar naar 1000 euro	62	23	9	6	100
Alle kolencentrales uiterlijk in 2030 dicht	60	24	12	4	100
Milieudoelen vastgelegd in bindende klimaatwet: 49% minder CO2-uitstoot in 2030 dan in 1990.	60	22	14	4	100
Invoering van vrijwillige maatschappelijke dienstplicht voor jongeren	58	23	16	3	100
Uitbreiding van vaderschapsverlof naar zes weken (waarvan 100% doorbetaald in 1 ^{ste} week en 70% in laatste vijf weken)	56	20	20	3	100
Bevriezing van het eigen risico op 385 euro	53	27	18	2	100
Proef met legale wietteelt in zes à tien gemeenten	51	22	23	4	100
Invoering van gekozen burgemeester (door gemeenteraad of inwoners)	49	25	21	6	100
Extra geld voor kindregelingen (kindgebonden budget, kinderbijslag)	46	27	23	4	100
Vluchtelingen met verblijfsstatus eerste 2 jaar geen recht op zorgtoeslag, huurtoeslag en bijstand. Gemeenten zorgen voor hun huisvesting en zorgverzekering.	45	24	24	6	100
Nieuwe 'vluchtelingendeals' met landen rond Middellandse Zee	43	25	23	9	100
Het selecteren van embryo's op geslacht bij erfelijke ziekten	38	29	23	10	100
Invoering van kilometerheffing voor vrachtverkeer	33	28	33	6	100
Verlaging van de winstbelasting voor bedrijven	31	30	32	7	100
Handhaving van leenstelsel in hoger onderwijs	31	35	27	8	100
1,75 miljard euro extra voor ontwikkelingssamenwerking.	30	23	46	2	100
Lessen over het Wilhelmus in het basisonderwijs	30	29	38	3	100
De versnelde afbouw van de hypotheekrenteaftrek vanaf 2020	25	25	43	8	100
Na drie jaar vast contract in plaats van na twee jaar	24	22	51	3	100
Afschaffen van dividendbelasting voor aandeelhouders	18	29	36	17	100
Zoveel mogelijk beperken van geslachtsregistratie door de overheid	16	37	40	8	100
Afschaffen aftrek voor huiseigenaren afgeloste/ kleine hypotheek (wet-Hillen)	13	21	57	9	100
Verhoging van lage btw-tarief van 6 naar 9 procent (boodschappen)	5	14	79	1	100

Onderzoeksverantwoording

I&O Research heeft dit landelijk representatief onderzoek uitgevoerd onder 1.370 Nederlanders van 18 jaar en ouder. Het onderzoek werd uitgevoerd van dinsdag 10 tot woensdagochtend 11 oktober 2017. De resultaten zijn gewogen op geslacht, leeftijd, regio, opleidingsniveau en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in maart 2017.

Weging en marges

De onderzoeksresultaten zijn gewogen op geslacht, leeftijd, regio, opleidingsniveau en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in maart 2017. De weging is uitgevoerd conform de richtlijnen van de Gouden Standaard. Hiermee is de steekproef representatief voor de kiesgerechtigde Nederlandse inwoners (18+), voor wat betreft deze achtergrondkenmerken.

Bij onderzoek is er sprake van een betrouwbaarheidsinterval en onnauwkeurigheidsmarges. In dit onderzoek gaan we uit van een betrouwbaarheid van 95 procent. Bij de belangrijkste uitkomsten is er sprake van een marge van plus of min 2 à 3 procent.

I&O Research Panel

Het I&O Research Panel is geworven op basis van aselechte personen- en huishoudensteekproeven op traditionele manier (geen zelfaanmelding). De respondenten hebben geen financiële vergoeding gehad voor hun aanmelding voor het panel. Ook voor deelname aan dit onderzoek kregen respondenten uit het I&O Research Panel geen vergoeding.

I&O Research

I&O Research is een maatschappelijk betrokken bureau voor beleids- en marktonderzoek. Het is onze missie bij te dragen aan beter onderbouwde keuzes van onze klanten, op basis van onderzoek en advies. Wij werken voor overheids- en non-profitorganisaties. I&O Research is de laatste jaren gegroeid tot het zevende marktonderzoeksbureau van Nederland. In de sector 'overheid & onderwijs' is I&O Research de nummer 1 (volgens de MarktOnderzoeksAssociatie, MOA, 2016).

I&O Research heeft vestigingen in Amsterdam en Enschede.

I&O Research is lid van de MarktOnderzoeksAssociatie (MOA), maakt deel uit van de Research Keurmerk Groep en onderschrijft de internationale ICC/ESOMAR-gedragscode voor markt- en sociaalwetenschappelijk onderzoek. I&O Research is ISO 9001-, ISO 20252- en ISO 27001-gecertificeerd. Het online onderzoekspanel (I&O Research Panel) is ISO 26362-gecertificeerd. Dit is de norm voor online en offline access panels.